

Siyaset (Politika Latince) dilimize Arapça'dan geçmiş bir sözcüktür ve devlet ve toplum yönetimi ile ilgili tüm etkinlikleri ifade eder. Bu alanı, hem siyaset bilim hem de siyaset felsefesi inceler. Siyaset bilim devlet biçimlerini, siyasi olguları ve süreçleri ele alır, betimler ve olanı olduğu gibi inceler. Siyaset felsefesi ise varolan siyaset üzerine bir sorgulama ve akıl yürütme etkinliğidir. Siyaset felsefesi ideolojiler üstü bir tutumla olması gerekeni araştırır.

SİYASET FELSEFESİNİN TEMEL KAVRAMLARI

Birey : Kendisini başkalarından ayıran, kendisine özgü bir kimliği olan her tek toplumsal insan

Toplum : Bireylerden oluşan ve kendisine özgü bir yapısı bulunan, aralarında sosyal ilişki ile ortak bir kültürü ve sürekliliği bulunan insan topluluğudur.

Devlet : Bir yurt üzerinde yaşayan ortak bir kültür yaratmış olan insanların oluşturduğu hukuksal ve siyasal otoritedir.

İktidar : Yönetme gücünü elinde bulundurma demektir.

Meşruiyet : Egemenliğin haklı nedenlere dayalı olarak kullanılmasını ifade eder. Bir toplumda meşruiyet ya sosyal haklılığa ya da yasalara dayalı olarak kullanılabilir.

Yönetim : Bir örgütün ya da bir kurumun belirlenen ilke ve amaçlar doğrultusunda işletilmesidir.

Egemenlik : Yönetme gücünün kaynağı yönetme yetkisini elinde bulundurmanın nedenidir.

Hak : Kullanma ve isteme yetkisine sahip olduğumuz şeylerdir.

Hukuk : Devlet-birey ve birey-birey ilişkilerini düzenleyen yazılı normlar bütünüdür.

Yasa : Hukuku meydana getiren zorlayıcı olan ve yaptırımları bulunan yazılı normların her biridir.

Bürokrasi : Kamu alanında çalışan aşamalı (hiyerarşik) bir düzen içinde örgütlenmiş olan memurlar topluluğudur.

SİYASET FELSEFESİNİN TEMEL SORULARI

1.Devletin varlık nedeni nedir?

2.Devlet olmalı mı olmamalı mı?

3.Devletin fonksiyonu nedir?

4.İktidar kaynağını nereden alır?

5.Egemenlik türleri nelerdir?

6.Sivil toplum nedir?

7.Demokratik yaşamda sivil toplumun yeri nedir?

8.Eşitlik nedir?

9.Adalet nedir?

10.Bürokrasiden vazgeçilebilir mi?

11.En iyi yönetim biçimi nedir?

12.Herkesin memnun olabileceği bir yönetim biçimi olabilir mi?

İKTİDAR KAYNAĞINI NEREDEN ALIR?

*İlk yaklaşım iktidarın, toplumun içten ve dıştan gelebilecek tehlikelere karşı korunması ihtiyacından kaynaklandığını söyler.

*İkinci yaklaşım iktidarın kaynağı olarak Tanrı'yı görür.Bu yaklaşıma göre iktidar Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisidir.

*Üçüncü yaklaşıma göre iktidar kaynağını toplumda yaşayan insanların ortak iradesinden kaynaklanır.

MEŞRUIYETİN ÖLÇÜTLERİNELERDİR?

*Birinci yaklaşıma göre devlet ve iktidar bireylerin ahlaki bakımdan olgunlaşma ihtiyacına yanıt vermek amacıyla ortaya çıkmıştır.Bu amacı yerine getirebildiği oranda meşrudur.

*Devlet Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisidir yaklaşımını savunanlara göre ise iktidar dinsel misyonun yerine getirilmesi temeline meşrudur.

*Marksizm'e göre devlet egemen sınıfların üretim araçlarını elinde bulundurmasına hizmet eden bir araçtır.Devletin meşruluğu hizmet ettiği sınıfın çıkarlarını gözetmesi ve sonuçta sınıfsız bir toplumu amaç edinmesi ile ölçülür.

*Bir başka yaklaşıma göre ise devlet ortak iradenin temsilcisidir.Devletin uygulamaları ortak iradeye hizmet ettiği sürece meşrudur.

KAÇ TÜR EGEMENLİK TARZI VARDIR?

1.Geleneksel Egemenlik:

Geleneksel egemenliği toplumun dayandığı geleneksel değerler (gelenekler, örfler, adetler, görenekler) belirler.Bu egemenlik türü gelişmemiş ilkel toplumlarda geçerlidir. Egemenlik halka değil belirli bir kişiye ya da belirli bir aileye aittir.Emirlik,krallık,şeyhlik vb ülkeler bu egemenlik türüne örnek olarak verilebilir.

2.Karizmatik Egemenlik:

Liderde bulunan karizmaya dayalı bir egemenlik türüdür. Karizma üstün ve büyüleyici niteliklere sahip liderleri ifade etmede kullanılan bir terimdir. Karizmatik liderler güçlerini topluma sağladıkları başarılarından alırlar.

3. Demokratik ve hukuksal Egemenlik

Bu egemenlik tarzı insanın akıl ve mantığına dayalıdır. Egemenlik hukuka dayanır ve hukuk kuralları çerçevesinde kullanılır. Egemenliği elde etme ve kullanma yolları ve sınırları anayasalar tarafından belirlenmiştir. İktidarın egemenliği kullanırken halkın iradesini kullanması esastır.

Felsefe tarihinde devleti ele alan yaklaşımlar iki ana başlık altında toplanabilirler.

1. Devleti Doğal Bir Varlık Sayan Yaklaşımlar: Bu yaklaşımın en önemli temsilcisi Platon'dur. Ona göre toplum insan vücuduna benzer. Nasıl vücudumuzda her organın bir görevi varsa toplumdaki her organın da belli bir görevi bulunmaktadır. Devlet ise insan vücudundaki tüm organların birbiriyle uyumlu çalışmasını sağlayan beyni temsil etmektedir. Devletin belli bir başlangıcı bulunmamaktadır. Ona göre devlet insan toplumuyla birlikte hep vardı ve hep var olmaya da devam edecektir.

2. Devleti Yapay Bir Varlık Sayan Yaklaşımlar: Bu yaklaşımın felsefe tarihindeki en önemli temsilcileri Thomas Hobbes, J.J. Rousseau ve J. Locke'tur. Bunlara göre insan toplulukları başlangıçta "Doğal Durum" adı verilen bir durumda yaşıyorlardı. Doğal durumda insanları yöneten ne kurallar ne de kurumlar bulunuyordu. Daha sonra insanlar barış içinde ve belirli bir düzen içerisinde yaşama gereksinimi duyduklarında devlet düşüncesi ortaya çıktı. Yani onlara göre devlet sonradan insan ihtiyaçlarına cevap vermek üzere oluşturulmuş bir kurumdur.

İDEAL DÜZEN ARAYIŞLARI:

Felsefe tarihinde ideal bir düzenin olup olmadığı tartışmaları iki ana grupta toplanır. Bunlardan ilki ideal bir düzenin olamayacağını öne süren görüşler ve ikincisi ideal bir düzenin olabileceğini öne süren görüşlerdir.

1.) İDEAL BİR DÜZENİN OLAMAYACAĞINI SÖYLEYEN GÖRÜŞLER: Sofistlere ve nihilistlere göre ideal bir düzen yoktur. Çünkü düzenin amacı insan mutluluğunu sağlamaktır. Tüm insanların mutluluğunu sağlamak ise olanaksızdır. Bu anlamda bugüne kadar hiçbir düzen mutlak insan mutluluğunu sağlayabilmiş ve bundan sonra da sağlayabilecek değildir ve bu yüzden de ideal bir düzenden söz edilemez.

2.) İDEAL BİR DÜZENİN OLABİLECEĞİNİ ÖNE SÜREN GÖRÜŞLER: İkinci ana yaklaşımlar ideal bir düzenin olabileceğini söyleyen yaklaşımlardır. Bu yaklaşımlara göre ise asıl sorun ideal düzeni belirleyen ölçütlerdedir.

a.)Özgürlüğü Temel Alan Yaklaşım (Liberalizm)

Liberalizm olarak bilinen bu görüş Adam Smith,J.Locke ve St Mill tarafından savunulmuştur.Bu yaklaşım Batı dünyasının kapitalist üretim tarzının dayandığı felsefi temel olarak karşımıza çıkar.Smith'in "bırakınız yapsınlar,bırakınız geçsinler" sözüyle özetlenebilecek olan liberalizme göre ideal bir düzen mutlak anlamda birey özgürlüğünü sağlayabilen düzendir.Bir düzenin ideal sayılabilmesi için özgürlükçü olması gerekmektedir.

b.)Eşitliği Temel Alan Yaklaşım (Sosyalizm)

Bu yaklaşımın başlıca temsilcileri S.Simon, C.Fourier, Prodhon,Owen ve Karl Marx'dır.Bunlara göre ideal düzeni belirleyen ölçüt eşitlik ilkesidir.Bu yaklaşımla birlikte sosyalist ekonomik sistemin felsefi düşüncesi ortaya çıkmış olmaktadır.

c.)Adaleti Temel Alan Yaklaşım (Sosyal Hukuk Devleti)

Özgürlüğü veya eşitliği temel alan yaklaşımların dayandığı ekonomik sistemler insan ve toplum problemlerini çözmeye yetememiştir.Bu nedenle daha sonra ideal düzeni belirleyen ölçüt olarak adalet ilkesi öne sürülmüştür.Bu yaklaşıma göre özgürlüğün olmadığı yerde eşitlikten, eşitliğin olmadığı yerde ise özgürlükten söz etmek olanaksızdır.Adalet ilkesini temel alan yaklaşım sosyal hukuk devleti denilen yeni bir devlet modelinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

ÜTOPYALAR:

Şimdiye kadar öngörülen veya uygulanan hiçbir devlet tarzı mutlak anlamda insan mutluluğunu sağlayamamıştır. Bu yüzden insanlar yeni devlet arayışlarını sürdürmektedirler.Bu çabalar kapsamında düş gücüne dayalı hayali devlet biçimleri de üretilmiştir.Bu hayali düzen tasarımlarına olmayan yer anlamına gelen Ütopya denir.Ütopya hiçbir yerde bulunmayan hayali bir devlet yazınıdır.Tarih içerisinde ütopya yazarları iki başlık altında toplanır:

1.İstenilen Ütopyalar:

Bu tür ütopyalar her şeyin yolunda gittiği, toplumsal alanda herhangi bir sorunun bulunmadığı, kusursuz bir devlet ve düzen tasarımı ifade eder.Bunlar iyimser bir bakış açısıyla kaleme alınmış ütopyalardır.Bu tür tasarımlara şunlar örnek olarak verilebilir:

a.)Platon : Devlet

b.)Farabi :El Medinet'ül Fazıla

c.)Thomas More :Ütopia

d.)Campenella :Güneş Ülkesi

e.) F.Bacon: Yeni Atlantik

2.İstenilmeyen Ütopyalar:

Dünyanın ve toplumun geleceği konusunda iyimser bir bakış açısıyla kaleme alınmış yukarıdaki ütopyaların yanı sıra kötümser bir bakış açısıyla yazılmış ütopyalar da vardır.Bunlar gelecek için karamsardırlar.İnsanlığın geleceğinin özellikle kontrolsüz teknolojik gelişmeler yüzünden kötü olacağına ilişkin bir karamsarlık içermektedirler.Bu ütopyalara şunlar örnek olarak verilebilir:

a.)Aldous Huxley :Yeni Dünya

b.)George Orwel :1984 Ütopyası